

INNSPILL FRA LOFOTEN DE GRØNNE ØYENE 2030

TIL STORTINGSMELDING OM BÆREKRAFTARBEIDET I NORGE

på temaet "bærekraftige byer og lokalsamfunn"

Erfaringer fra privat-offentlig samarbeid i Lofoten viser at det er behov for særskilte virkemidler for bærekraftig utvikling i distriktene

Lofotens seks kommuner gikk i 2020 sammen med energiselskapet Lofotkraft og destinasjonsselskapet Destination Lofoten for å utvikle det privat-offentlige partnerskapet Lofoten De grønne øyene 2030 (DGØ). I 2022 vedtok partnerskapet og alle seks Lofotkommunene Veikartet for Lofoten DGØ, som er et helhetlig samfunnsutviklingsprogram hvor samarbeid er viktigste verktøy i utviklingen av et bærekraftig lavutslippssamfunn i Lofoten. Lofoten DGØ skal bidra til å løfte nasjonal kompetanse på klima- og miljøarbeid i distriktskommuner, og bidra til grønn konkurransekraft i distriktsnæringer, slik at sjømatnæringen og reiselivsnæringen kan utvikle sine eksportprodukter i globale markeder som allerede nå etterspør kortreist mat, klimavennlig transport og bærekraftige opplevelser.

Utfordringer, muligheter og lokal næringsstruktur er viktigst å ta tak i

Erfaringer fra Lofoten DGØ viser at helhetlig, tverrsektorielt og bransjeoverskridende samarbeid er krevende, men helt avgjørende for å lykkes med grønn omstilling. Det viktigste å ta tak i for å få til bærekraftig utvikling i distriktene er å ta utgangspunkt i lokalsamfunnets utfordringer, muligheter og næringsstruktur.

Utfordringene for et effektivt bærekraftsarbeid i Lofoten er mangel på kapasitet, kapital og kompetanse i kommunene og i næringslivet. I distriktene er det færre folk og dermed mindre egeninnsats tilgjengelig for bærekraftsarbeidet som skal gjøres. Det er også færre folk med nødvendig kompetanse, og kommunebudsjettene i distriktene har mindre marginer enn i større kommuner. Mangel på kapital hindrer Lofotkommunene i å bygge relevant kunnskapsgrunnlag og kartverktøy for å ta kunnskapsbaserte beslutninger. Det er også en utfordring at virkemidlene for grønn omstilling trekkes tilbake når markedet og teknologien ansees som «moden» allerede før ny lavutslippsteknologi tas i bruk i distriktene. Erfaringer fra Lofoten DGØ viser at det bør utvikles særskilte virkemidler som er rigget spesielt for bærekraftige lokalsamfunn i distriktene.

Næringsstrukturen i Lofoten og i mange distrikter består i all hovedsak av små- og mellomstore eksportbedrifter som leverer til globale markeder. Eksportbedriftene er lokalisert langt unna markedene de leverer i, og kan ikke ta økonomisk ansvar alene for overgangen til infrastruktur for utslippsfri transport mellom kyst og marked.

Virkemiddelapparatet må yte særskilte insentiver for bærekraftig utvikling i distriktene

Virkemidlene for grønn omstilling er rigget for å yte risikoavlastning og positiv diskriminering av prosjekter som bidrar til bærekraftig utvikling. Men støttetildeling skjeller ikke på hvorvidt prosjektene er lokalisert i by, bynært eller distrikt, fastland eller øy, stor eller liten kommune. Støtteordningene er bygd på premisset om at når den nye teknologien er tatt i bruk tilstrekkelig antall ganger nasjonalt, så er den samme løsningen tilgjengelig på markedet til en vesentlig

lavere risiko og pris. Støtteordningen tas deretter ut av virkemiddelapparatet, fordi den da ansees å være unødvendig. Lofotkommunene mener at premisset er feil.

Barrierene for å ta i bruk ny teknologi og nye løsninger fordrer kapasitet, kapital, kompetanse, erfaring, og «mengdetrening» på oppdrag og bestillinger for grønn omstilling. Og, mulighetene for å ta i bruk ny teknologi krever en velutviklet verdikjede i alle ledd. Alt dette er mangelvare i distriktene, og distriktene opplever derfor å tape terreng i det grønne skiftet. Dokumentasjonen viser også at sentrale kommuner i større grad benytter seg av statlige støtteordninger for innovasjon og utvikling enn små og desentrale kommuner. Virkemiddelapparatets prinsipp om lik behandling forsterker slik ulikheten mellom by og land og resulterer i at distriktsregioner med eksportrettet og ressursbasert næringsliv taper konkurransekraft.

Forslag til særskilte insentiver i virkemiddelapparatet

Forvaltningen må derfor gjøre grep dersom det er et mål at det også i fremtiden skal bo folk i hele Norge og dersom vi også i lavutslippssamfunnet skal utnytte våre ressursbaserte næringer på en bærekraftig måte. Forvaltningen må legge bedre til rette for utvikling av bærekraftige lokalsamfunn ved å tilrettelegge for distriktenes ulike veier til bærekraftsmålene. Lofoten De grønne øyene mener derfor at;

- Miljødirektoratets støtteordninger Klimasats og Natursats er helt avgjørende for det grønne skiftet i små kommuner og distrikt, og må styrkes.
- Det maksimale søknadsbeløpet økes til søkere som samarbeider på tvers av sektorer, bransjer og/eller kommuner.
- Virkemiddelordningen forlenges i tid for søkere fra distrikter med sentralitetsgrad 5 eller 6.
- Det utlyses særskilte virkemidler for omlegging til infrastruktur i distriktene for utslippsfri transport mellom kyst og marked.
- Det utlyses særskilte virkemidler for klimagassreduserende tiltak i distrikter med mange små og spredte punktutslipp.
- Det utlyses særskilte virkemidler for bærekraftig forvaltning av økosystemer i pressområder som opplever slitasje på natur og tap av naturtyper, naturmangfold og naturressurser.

Virkemiddelapparatet for utvikling av bærekraftige byer og lokalsamfunn er rigget som et treningsopplegg for de store som allerede er sterke, og bidrar slik til stadig voksende avstander mellom sentrale og desentrale strøk også i den grønne omstillingen.

Bærekraftig utvikling i distriktene er avgjørende for at Norge lykkes internasjonalt

Lofotkommunene mener at det må etableres særskilte virkemidler som er rigget for relevans i distriktene. Lofoten De grønne øyene bidrar gjerne med sine erfaringer for å utvikle et virkemiddelapparat som tar hele Norge, også Distrikts-Norge, til bærekraftsmålene.

Med vennlig hilsen,

Vidar Thom Benjaminsen
Leder Lofotrådet

Arnt Winther
Konsernsjef i Lofotkraft

Remi Solberg
Styreleder i Destination Lofoten